

Становище

за дисертационния труд на доц. д-р Лазар Копринаров: „Dii consentes, или за социалната и политическа философия на Ортега-и-Гасет” за присъждане на научната степен доктор на науките

рецензент: проф. дфн Владимир Градев

Дисертационният труд „Dii consentes, или за социалната и политическа философия на Ортега-и-Гасет” на Лазар Копринаров си поставя за цел да представи цялостно и да анализира критически отношението между персонално и социално във философията на Ортега-и-Гасет. Работата изследва последователно, задълбочено и проблемно творчеството на испанския философ, като си поставя амбициозната цел това да позволи съществени въпроси на съвременната социална и политическа философия да бъдат разгледани в нова перспектива.

Дисертацията е с обем от 302 с. в четири големи глави, които имат съответно по няколко под-глави. Библиографията съдържа цитираните източници (174 на брой) на български, испански, английски, немски и руски език, като обхваща цялата българска литература и най-значимата испанско-езична и световна литература върху творчеството на Ортега-и-Гасет. Цялата тази литература е обстойно разгледана и критически оценена с оглед на проблематиката на дисертацията. За процедурата ще отбележа, че публикациите са по темата на дисертацията, авторефератът е направен според изискванията и отразява точно съдържанието на работата.

Следва да се изтъкне още, че тази дисертация е плод на дългогодишно интензивно занимание от страна на Копринаров с творчеството на Ортега-и-Гасет, на систематичното овладяване на неговото многообразно богатство, на историческите и идейни контексти, в които то се разгъва. Авторът е проникнал, като никой друг в България, в различните проблематики и предизвикателства на испанския философ, като е успял най-вече да улови залозите и перспективите,

които това творчество дава на философията и обществените науки и в епохата на глобализацията.

Особено ценен е фактът, че Лазар Копринаров не затваря проблематиката единствено в рамките на философията на Ортега. Възгледите на испанския философ му служат като отправна точка за собствените му теоретични дирения, до които той стига воден преди всичко от спецификата на изследвания обект. Съвсем ясно е, че става дума и за отстояване и провеждане на собствена философска позиция на основата критическа оценка на разглеждания автор с цел изясняване на условията на възможност за проблематизирането и днес на политическото през призмата на напрегнатото взаимодействие на персонално и социално, което намирам за едно от основните достойнства на тази работа.

Безспорно, работата на Лазар Копринаров осветлява посредством философията на Ортега-и-Гасет някои от най-съществените последователности и прекъсвания в социалната и политическата философия на модерността. Той проследява възможностите на философските, естетическите и политическите идеи на Ортега, които се опитва да основе върху по-общи епистемологични модели, като същевременно анализира изграждането на основните понятия и техните употреби при испанския философ, за да реконструира някои от най-значимите обрати във философските нагласи и рефлексията за политиката и обществото в модерната европейска култура.

Като достойнство на работата намирам и характерният за Копринаров стремеж да стимулира, чрез цялостното и органично представяне на позициите на Ортега по даден въпрос, активното отношение на читателя, който се оказва сам въввлечен в жива дискусия по значими философски проблеми. Така работата прави възможен един увлекателен и критичен диалог с текста и личната позиция на самия автор, което ми дава на свой ред основание да взема за пример и поставя на критическо обсъждане въпроса за мястото на трансценденцията в мисленето на Ортега-и-Гасет. Не е ли основното философското изискване на Ортега разумът да разбере себе си, за да разбере този странен феномен, който е човешкият живот и който е несводим до природата и непосредствеността на биологичното съществуване? Разбиране, което е постижимо, показва Ортега, само ако разумът

успее да превъзмогне сферата на мисленето, на сигурностите на *cogito*, ако дръзне онзи „логос на Мансанарес“, както метафорично го нарича испанският мислител в „Размишленията върху Дон Кихот“, през който в „бетонираните“ основания на модерната *ratio* се вливат и капките жива вода на духовността и „основанията на сърцето“. Ала възможен ли е подобен логос и без откриване към трансценденцията? За това бих искал да попитам автора какво е всъщност мястото на „вярата“ във философията на Ортега? Сводима ли е тя единствено до вярването, т.е. до регистъра на „привичката“? Не е ли налична в това безспорно най-чистото и ясно испанско философско мислене и една своеобразна религиозност, макар тя да не е експлицитно изразена, както е в случая с Унамуну?

Дисертацията на Лазар Копринаров има несъмнено приносен характер за философските и хуманитарни изследвания в нашата страна и представлява първото, действително цялостно и задълбочено представяне на проблематиката и залозите на социалната и политическа философия на Хосе Ортега-и-Гасет на български език. Изследването на доц. Копринаров недвусмислено показва ерудиция и широта на изследователския хоризонт, способност за самостоятелно мислене и новаторство. За това аз убедено предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват единодушно за присъждането на научната степен „доктор на науките“ на Лазар Георгиев Копринаров.

3 декември 2011

Рецензент:

проф. дфн. Владимир ГРАДЕВ